Vyfde Jaer. Nr 9. Zaturdag, 27 February 1858.

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

De POSTRYDER verschynt eens per week, 's zaterdags.
Men schryft in te Tongeren by de We J.-P. COLLÉE, boekdrukker en uitgever van dit blad, groote markt, nr 20, en by alle postdirecteurs.
Alle toezending van brieven, annoncen, geld, enz, moet gefrankeerd zyn.

Het abonnement vooraf betaelbaer is bepaeld op 5 fr. per jaer.
» » » 3 fr. per half jaer.
Een blad afzonderlyk . . . . . 20 centimen.
De aenkondigingen, per drukregel. . . . 15 »
De reklamen » » . . . . . 25 »

By het zenden van aenkondigingen is eenieder verzocht duidelyk uit te drukken of dezelve in den POSTRYDER alleen, ofwel ook in het fransch blad, le COURRIER DU LIMBOURG, moeten opgenomen worden. Deze laetste, voor verscheidene achtereenvolgende keeren gegeven genieten voordeeliger conditiën.

TONGEREN, DEN 27 FEBRUARY.

Het lager onderwys.

Het is thans eene uitgemaekte zaek dat in 't volksonderwys de toekomst van een land besloten ligt. Doch, dat men wel wete, dat dit onderwys om al de vruchten te leveren, waervoor het vatbaer is, op eenen degelyken voet moet ingerigt worden. Een geleerde, M. Gleun, die vooral op de noodzakelykheid van het onderwys der natuerkunde aendringt, drukt zich over het schoolwezen in dezer voegen uit :

« Vraegt men : aen welke eischen moet de lagere school voldoen ? dan zullen velen antwoorden : de kinderen moeten leeren lezen, schryven en rekenen, en met eenige werktuigelyke vaerdigheid ; hierin stellen sommige ouders zich dan ook te vreden, terwyl ook enkele onderwyzers genoeg meenen gedaen te hebben als zy hunne leerlingen zoo ver gebragt hebben, dat zy tamelyk snel kunnen lezen, eene duidelyke letter kunnen schryven, en sommige rekenkundige voorstellen, naer vaste regels, kunnen oplossen.

» Maer wat baet het lezen, als het gelezene niet wordt begrepen, en daerdoor by den leerling geen lust bestaet om te lezen, ten einde het hert te vormen en de kennis uit te breiden ? Wat baet het schryven van een sierlyk schrift, als men niet in staet is zyne denkbeelden behoorlyk te regelen en schriftelyk uit te drukken ? Wat baet het rekenen, als het geen verstandswerk is en als zoodanig in toepassing kan worden gebragt voor het werkelyke leven ?

» Zal het onderwys nuttig zyn voor het leven, dan moet bovenal het oordeel worden ontwikkeld, het zedelyk en godsdienstelyk gevoel worden opgewekt en gevormd, en zulks vooral onder en door het aenleeren van kundigheden en kunstvaerdigheden, die in het maetschappelyke leven van dadelyke toepassing zyn. Het doel van de school moet zyn : helderdenkende en zelfstandige menschen te vormen ; want deze kunnen alleen voor zich zelven gelukkig en tevreden, voor de maetschappy nuttige en brave leden, voor den Staet yverige en getrouwe burgers zyn.

» Tot de leerstof van de lagere school behoort natuerlyk eene genoegzame kennis van de moedertael, om het gelezene goed te kunnen verstaen en zyne gedachten behoorlyk te kunnen uitdrukken, voorts eenige kennis der aerdrykskunde en geschiedenis, vooral van ons vaderland ; maer tevens ook eene algemeene kennis van de natuer en hare werkingen. Allen toch leven en werken wy in en door de natuer en de kennis der natuer oefent een' krachtigen en weldadigen invloed uit op onzen ligchamelyken, stoffelyken en zedelyken welstand.

» Weinig baet het ons voor 't leven, dat wy de Regters van Israël naer volgorde kunnen opnoemen, of weten in hoevele en welke departementen Frankryk is verdeeld, of voor de vuist kunnen zeggen, hoeveel inwooners de eene of andere stad telt ; maer 't is van groot belang, dat wy de lucht kennen, die wy inademen, den grond dien wy bebouwen, de stoffen die wy bearbeiden en de verschillende invloeden der natuer, die gunstig of ongunstig op ons of onzen arbeid kunnen werken.

» Veel van 't geen de mensch vroeger zelf moest doen, laten wy nu door de veelvermogende krachten der natuer verrigten ; maer daertoe is het noodig, dat wy haer kennen en weten te leiden en te beheerschen. De natuer is dienstbaer voor ieder, die haer kent en om hulp vraegt, en zy levert het beste werk, voor die haer het best weet te gebruiken.

» Even zoo als het nuttig en noodig is, dat de leerlingen op de lagere school met de natuer en hare werkingen aenvankelyk worden bekend gemaekt, zoodat daerom ook de natuerkunde, even als de geschiedenis en aerdrykskunde, een leervak behoort te zyn, waeraen voor de lagere school de leerstof mede wordt ontleend ; zoo is het ook hoogst noodzakelyk tevens, dat er andere gelegenheden bestaen waer dit onderwys kan worden voortgezet. Vele van onze jonge lieden, die nu alleen de lagere scholen bezoeken, en deze gewoonlyk op twaelfjarigen leeftyd verlaten, moeten verder worden geoefend. Het tydvak van twaelf tot twintig jaren gaet voor velen voorby, zonder dat zy vooruitgaen in kennis en wetenschappelyke beschaving, en zoo blyven velen onzer handwerkslieden ten achteren by vreemden, die soms in grooten getalle van elders overkomen en wegens meerder yver, helderder doorzigt en betere geschiktheid, niet zelden den voorkeur erlangen en zulks ook verdienen :

» Zal de volkswelvaert toenemen en bloeijen, dan moet de volksverlichting worden bevorderd, dan moeten er meer en meer gelegenheden worden geopend voor het volk, voor allen die zich op landbouw of eenigen tak van nyverheid toeleggen, voor fabriekanten en handwerkers, om de aenvankelyk ontwikkelde kennis in de wis- en natuerkunde verder uit te breiden, ten einde die ieder voor zich zelven in toepassing te brengen. Daertoe moeten er zyn scholen voor handel en zeevaert niet alleen, maer ook voor landbouw en nyverheid, en van deze moet door de natie een yverig gebruik worden gemaekt.

» Behoort de kennis der nieuwere talen tot de vereischten eener beschaefde opvoeding, eene algemeene kennis van de natuer is by de veelvuldige toepassing, die er van de verschillende takken der natuerkundige wetenschappen in het maetschappelyk leven worden gemaekt, eveneens eene noodzakelyke vereischte. In den tegenwoordigen tyd en by den invloed dien deze wetenschap uitoefent, mag geen geleerde, mag geen beschaefd mensch een vreemdeling zyn op haer gebeid. »

Militaire pensioenen.

Ziehier de redevoering van M. Rodenbach, over de militaire pensioenen :

« Ik denk, Mynheeren, eenige woorden te moeten voegen by het geen er gezegd is, in de sektien en in de centrale sektie.

» Het cyfer, bestemd voor de militaire pensioenen vermeerdert van jaer tot jaer ; het beloopt reeds alle jaer 3 MILJOEN 215 DUIZEND fr. Bekent met my dat, voor een landeke zoo als Belgien, dit cyfer eene verschrikkelyke groote evenredigheid neemt : het is gemiddeld 70 centiemen per inwooner.

» De totale som van alle pensioenen, ongelyk welke, beloopt 5,473,000 fr. ; de militaire pensioenen, zy alleen, nemen 50 per cent weg op al de pensioenen te samen.

» De minister van oorlog heeft aen de centrale sektie beloofd, de kwestie der militaire pensioenen nauwkeurig te onderzoeken en de beste middels op te sporen om alle klagten voor te komen.

» Men geeft pensioenen aen officiers die gezond zyn als maer wenschelyk is, die zeer werkdadig en nog vol kracht zyn. Ik ken er anderen die maer veertig à vyftig jaren oud zyn, wier gezondheid zwak, teêr is en die minder in staet zyn de vermoeijenissen van den dienst te verduren, dan die welke ik heb opgenoemd.

« De ouderdom alléén moet de oorzaek niet zyn van het op pensioen-stellen ; de minister moet oordeelen of de officiers nog dienst kunnen bewyzen.

« De tegenwoordige toestand van zaken kan niet blyven duren. De gewoonlyke uitgave van ons leger beloopt

---

NONKEL KROMBEEN.

(*Vervolg en einde*).

By dit gezigt klapperde de arme Zebulon de tanden nog erger. Kasper zag dit, en zeer langzaem, als of hy de woorden tellen wilde, bragt hy de vraeg uit :

— Zebulon, wilt gy ook drinken ?

Een glans van vreugde vloog over 't gelaet van onzen ouden snyder : de nood was te groot, zyn trots was gebroken. Terstond sidderde een ja hem tusschen de opgeklemde tanden door.

Thans kroop Kasper voorzigtig naer 't midden van het vloot en Zebulon even behoedzaem hem te gemoet ; want zich rigten durfden zy niet, daer dit het vaertuig had kunnen doen kantelen. De eene gaf de flesch, de andere greep ze en zwelgde eene diepe teug in.

Met de warmte die thans door hunne aderen stroomde keerde echter ook de trots weder. Zebulon gaf de flesch terug, zeggende : « Ik dank u, » en keerde Kasper den rug om naer zyne plaets terug te kruipen.

Andermael dreven zy wel eene uer, de natuer werd rustiger. Kasper door de inspanning der laetste dagen en nachten uitgeput, kon den slaep niet wederstaen en knikkeboide achter- en voorover.

Zebulon zag 't gevaer, waerin zyn broeder daerdoor verkeerde, en thans was het spreken aen hem ;

— Kasper, zegde hy, ga stil liggen en slaep, anders zoudt gy verdrinken. Ik wil wakker blyven en u wekken als er iets gebeurt.

Dat liet zich de andere geen tweemael zeggen, maer hy viel voorver op den buik, legde de armen onder het hoofd en begon te ronken. Zebulon kroop zachtjes nader, nam de wollen sargie, die nu geheel droog was, van zyne schouders en dekte die over zyn broeder heen.

Nog eene uer verstreek : daer meende Zebulon dat het langzamer ging. Hy zag om en had het willen uitroepen van blydschap, want hy bemerkte duidelyk dat de hoofdstrooming zich thans regts van hen voortbewoog, terwyl zy zelven in stiller water op eene zwarte streep aendreven die een over scheen te zyn. Toen hy dit alles overzien had, wekte hy Kasper.

Deze rigtte zich op, rekte zich uit en zegde : « Ja, deze streek ken ik. Dat zwarte is een dyk, waervoor stil water zyn zal. Bereiken wy dien, dan kunnen wy daerop voort tot op 't hoogerliggend land.

Zy dronken elkander in hunne vreugde nog eens toe en Kasper gaf den broeder zyne sargie terug Op eens riep hy echter : « Maer hoe komt toch, dat wy met zoo een vaert dryven, als er voor ons een dam is ? »

Hy ging voorzigtig op zyne voeten staen en zag scherp uit. « Nu zyn wy verloren, mompelde hy, de dyk heeft een gat en wy zyn juist in de strooming die op de doorbraek aentrekt. Merkt gy hoe snel wy gaen, en al sneller ? Daer schuimt en daer dondert het al, wy slaen om en zyn weg ! »

En zoo was het. Sneller dan een stoomboot schoot het ligt vloot op de erge dykbreuk toe. « Nog vyf minuten ! riep Kasper, en hy knielde neêr gelyk een veroordeelde voor het zweerd des scherpsregters, — nog vier, — nu geen drie meer. »

Maer Zebulon zag niet meer op het gat van den dyk, maer op Kasper, en zegde luid en vast : « Broeder zullen wy dan als vyanden voor Gods regterstoel treden ? »

Dat brak Kasper het hert en met den uitroep : « Broeder vergeef my ! » zonk by Zebulon in de geopende armen. Deze echter riep uit : « Zoo willen wy sterven ! » Voor de eerste mael in vier volle jaren voelde ieder zyn bloed weder warm door de aderen rollen, voor de eerste mael weder tranen van zoete verteedering uit de oogen vloeijen. Digt voor de dood waren zy gelukkiger dan ooit, dewyl elk weder een verzoend hert tegen het zyne voelde kloppen.

Een hevige schommeling deed hen elkaer nog steviger vastklemmen. Beiden zagen naer den dam en verwachteden de dood — maer daer was geen dyk meer. Verbaesd zag Kasper om, zie daer lag de dyk achter hen : op 't oogenblik van hunne verzoening was de dood langs hen voorby gevaren en hun vaertuig als door een wonder door de opening heengeschoten, zonder regts of links ergens te stooten. Zy waren gered : voor hen lag het hoogere land, waerop de gedurig zwakkerende golfslag hen langzaem aendreef. Toen omarmden zy elkander nog eenmael in blyde verrukking en lieten elkaer nu niet meer los, voor dat het vloot onder hen behouden op een moerassig bouwland den vasten grond raekte.

Arm aen arm trokken zy naer het naeste dorp, droogden daer hunne kleederen en versterkten zich met spys en drank. Geerne hadden zy dien nacht daer gerust, doch zy dachten aen den angst van Kaspers' vrouw en kinderen. Kasper verkocht zyne schuerdeur. Zebulon de wollen sargie ; een weinig geld had elk hunner buiten dien noodig, en zoo begaven zy zich op weg. Alle wegen waren overstroomd, zy moesten omwegen over de gebergten zoeken, en den afstand die hun acht uren varens had gekost, werden dry dagtogten. Evenwel kwamen deze hun niet zoolang voor als die acht uren ; want gedurende deze drie dagen, die zy zoo ongestoord te samen sleten, deelden zy elkaêr thans getrouw en uitvoerig alles mede, wat zy in de laetste vier jaren gedacht, gedaen en ondervonden hadden, werden hunne herten weder opregt verbroederd en ont-